20.9.2021

Ympäristöministeriö
Ympäristöneuvos Jukka-Pekka Flander

Eduskunnan ympäristövaliokunnalle,

HE 104/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Sallan kansallispuistosta, ympäristöministeriön lausunto

Ympäristöministeriö täydentää tällä lausunnolla ympäristövaliokunnalle 16.9.2021 pidettyyn kuulemiseen toimitetussa muistiossa lausuttua tarpeellisilta osin sekä ottaen huomioon valtiokunnalle toimitetuissa lausunnoissa lausuttua.

1. Suomen arktinen strategia

Suomen arktisen politiikan strategia hyväksyttiin valtioneuvoston periaatepäätöksellä 17.6.2021. Strategian tavoitteet ulottuvat vuoteen 2030 asti ja se määrittelee Suomen keskeiset tavoitteet arktisella alueella. Strategian johdannossa todetaan, että **kaikessa taloudellisessa toiminnassa arktisella alueella huomioidaan luonnon monimuotoisuus ja kantokyky**, ilmaston ja ympäristönsuojelu, kestävän kehityksen periaatteet, alueen väestön hyvinvointi, osallisuus sekä alkuperäiskansojen oikeudet. Suomi myös haluaa arktisena maana korostaa alueen asukkaiden näkökulmaa: asukkaat tarvitsevat mahdollisuudet osallisuuteen päätöksenteossa sekä oman hyvinvointinsa ylläpitämiseen ja edelleen kehittämiseen. Tämän turvaaminen on strategian mukaan keskeinen edellytys taloudelliselle hyvinvoinnille ja kestävälle kasvulle.

Uuden strategian painopisteitä ovat 1) Ilmastonmuutos, hillintä ja sopeutuminen, 2) Asukkaat, hyvinvoinnin edistäminen ja alkuperäiskansa saamelaisten oikeudet, 3) Osaaminen, elinkeinot ja huippuluokan tutkimus sekä 4) Infrastruktuuri ja logistiikka. Sallan kansallispuiston perustaminen edistäisi osaltaan arktisen strategian toteutumista erityisesti strategian painopistealueilla 1 ja 2.

1.1. Strategian painopistealue 1

Strategian painopistealueessa 1 todetaan **luonnon olevan itseisarvo** sekä keskeinen osa ilmastonmuutoksen hillintää ja sopeutumista, arktisten alueen elinvoimaisuutta ja ruokaturvaa. Strategian mukaan luonto myös vahvistaa terveyttä ja mielen hyvinvointia.

Painopistealueen 1 strategisissa toimenpiteissä tuetaan luontokadon pysäyttämistoimia ja luontopohjaisten ratkaisujen käyttöönottoa tehostamalla ilmastonmuutoksen vuoksi uhanalaistuvien arktisten lajien ja luontotyyppien suojelua sekä vahvistamalla heikentyneiden ekosysteemien kunnostusta ja ennallistamista. Lisäksi toimenpiteissä jatketaan ja kehitetään luonnonvarojen ja suojelualueiden hoidon ja käytön yhteistyömekanismeja yhdessä saamelaisten kanssa YK:n biodiversiteettisopimuksen Akwé:Kon toimintamalliin perustuvien ohjeiden mukaisesti.

Sallan alueen suojelu kansallispuistona edistäisi osaltaan - yksin sekä yhdessä Koillismaan nykyisen suojelualueverkoston sekä Venäjän puoleisen lähialueen suojelualueiden kanssa - erityisesti niiden painopistealue 1:n toimenpiteiden tekemistä, jotka tukevat luontokadon pysäyttämistoimia ja luontopohjaisten

ratkaisujen käyttöönottoa tehostamalla ilmastonmuutoksen vuoksi uhanalaistuvien arktisten lajien ja luontotyyppien suojelua. Kansallispuiston perustamisen jälkeen Sallan kansallispuistolle laaditaan luonnonsuojelulain edellyttämä hoito- ja käyttösuunnitelma, jolla mm. vahvistetaan heikentyneiden ekosysteemien kunnostusta ja ennallistamista.

1.2. Strategian painopistealue 2

Strategian painopistealueessa 2.1 todetaan alueen luonnon ja kulttuurin olevan arktisen alueen matkailun kasvun perustana. Strategian mukaan kestävän ja vastuullisen matkailun kehittämisessä tulee huomioida ympäristönäkökulmien lisäksi laajasti sosiaaliset, kulttuuriset ja taloudelliset näkökulmat. Lisäksi matkailijamäärien kasvattamisen sijaan tulisi panostaa matkailijoiden viipymän ja rahankäytön kasvattamiseen, laadukkaiden ja hyvin paketoitujen tuotteiden sekä luonnon kannalta kestävien palveluiden avulla. Lisäksi strategiassa todetaan, että rajat ylittävä liikenne ja matkailuyhteistyö naapurivaltioiden kanssa edesauttavat matkailijoiden liikkuvuuden, viipymän ja rahankäytön positiivista kehitystä arktisella alueella. Matkustamisesta ja liikenteestä aiheutuvien päästöjen vähentäminen sekä paikallisten asukkaiden sosiaalinen ja kulttuurinen hyvinvointi on otettava yritystoiminnassa huomioon.

Painopistealueen 2.1 strategisissa toimenpiteissä kehitetään matkailun kestävyyttä ja ympärivuotisuutta arktisella alueella sekä selvitetään matkailuyhteistyön mahdollisuuksia Suomen pohjoisen lähialueiden kanssa.

Sallan kansallispuiston perustamisessa on otettu huomioon luontoarvojen suojelun lisäksi myös taloudellisia, kulttuurillisia ja sosiaalisia näkökulmia. Aloite Sallan kansallispuiston perustamisesta tuli paikalliselta taholta Sallan kunnalta, ja kunnan aloitteessa painottuivat vahvasti alueellinen näkökulma sekä kansallispuiston hyödyt alueen elinkeinoelämälle ja aluetaloudelle. Sallan kansallispuistoa on valmisteltu yhteistyössä paikallisten kanssa ja kansallispuiston perustamisen katsotaan edistävän alueen matkailua ja elinvoimaisuutta.

Sallan kansallispuiston perustaminen lisäisi todennäköisesti muista kansallispuistoista saadun kokemuksen perusteella merkittävästi alueen käyntimääriä sekä matkailijoiden viipymää alueella. Kestävän luontomatkailun sekä valtion rajat ylittävän matkailuyhteistyön edistäminen Venäjän kanssa ovat olleet keskeisiä Sallan kansallispuiston perustamisen tavoitteita. Sallan kansallispuisto kytkeytyisi Venäjän luonnonsuojelualueverkostoon ja edistäisi siten maidenvälistä luontomatkailuyhteistyötä. Lisäksi Sallan kansallispuistoon on erinomaiset vähähiiliset julkisen liikenteen yhteydet ruuhka-Suomesta asti, mikä edistäisi kestävää matkailua alueelle sekä matkailusta ja liikenteestä aiheutuvien päästöjen vähentämistä.